

**1. ROZWÓJ PIELEŃNIARSTWA ONKOLOGICZNEGO – Anna Koper,
Katarzyna Bandoch 1**

- 1.1 Terminologia oraz podstawy teoretyczne
pielęgniarstwa onkologicznego 1
- 1.2. Historia polskiej onkologii 5
- 1.3. Rozwój pielęgniarstwa onkologicznego 7
- 1.4. Kształcenie przed- i podyplomowe 9
- 1.5. Specyfika opieki onkologicznej 11
- 1.6. Organizacje działające na rzecz rozwoju
pielęgniarstwa 16
- 1.7. Organizacje udzielające pomocy pacjentom
onkologicznym 21
- Piśmiennictwo 24

**2. JAKOŚĆ W PIELEŃNIARSTWIE ONKOLOGICZNYM – Anna Koper,
Agnieszka Murkocińska 27**

- 2.1. Genealogia, terminologia i metodyka zapewniania
jakości w pielęgniarstwie 28
 - 2.1.1. Aspekty oceny jakości opieki 28
- 2.2. Systemy zapewniania jakości 32
- 2.3. Działania na rzecz zapewniania jakości w
pielęgniarstwie onkologicznym 36
- Piśmiennictwo 49

3. PODSTAWY TEORETYCZNE NOWOTWORÓW 51

- 3.1. Wstęp – Jan Cisowski 51
- 3.2. Terminologia i etiologia 51
 - 3.2.1. Etiologia 54
 - 3.2.2. Fazy procesu nowotworowego 59
- Piśmiennictwo 60
- 3.3. Epidemiologia nowotworów złośliwych – Tomasz
Mierzwa 61
 - 3.3.1. Epidemiologia nowotworów na świecie 62
 - 3.3.2 Epidemiologia nowotworów złośliwych w Polsce
w 2016 roku 67
- Piśmiennictwo 68

**4. PROFILAKTYKA CHOROÓB NOWOTWOROWYCH – Beata Hoffman,
Krzysztof Jan Koper 71**

- 4.1. Profilaktyka pierwotna 71
- 4.2. Profilaktyka wtórna 72
 - 4.2.1. Badania profilaktyczne 72
 - 4.2.2. Badania przesiewowe 81
 - 4.2.3. Badania genetyczne 81
- 4.3. Rola pielęgniarki w profilaktyce onkologicznej 82
- Piśmiennictwo 87

**5. OPIEKA PIELEŃNIARSKA W DIAGNOSTYCE SCHORZEŃ ONKOLOGICZNYCH
– Maria Jolanta Wełna, Beata Kaźmierczak 89**

- 5.1. Specyfika pracy pielęgniarki 89
- 5.2. Udział pielęgniarki w diagnostyce histopatologicznej
92
 - 5.2.1. Postępowanie z tkankami przeznaczonymi do
badania histopatologicznego 94
- 5.3. Udział pielęgniarki w diagnostyce obrazowej 95

5.4. Udział pielęgniarki w diagnostyce laboratoryjnej
101

Piśmiennictwo 103

**6. OPIEKA AMBULATORYJNA W ONKOLOGII - Renata Matyjasek,
Magdalena Burzych 105**

6.1. Zasady funkcjonowania ambulatoryjnej
specjalistycznej onkologicznej opieki medycznej 106

6.2. Rola i zadania pielęgniarki/położnej w
ambulatoryjnych zabiegach diagnostyczno-leczniczych 113

6.2.1. Badania i zabiegi endoskopowe 114

6.2.2. Zabiegi chirurgiczne 123

6.2.3. Rany onkologiczne 130

6.2.4. Badania cytologiczne i kolposkopowe 145

Piśmiennictwo 150

7. OPIEKA PIELEŃNIARSKA W CHIRURGII ONKOLOGICZNEJ 155

7.1. Specyfika opieki pielęgniarskiej w chirurgii -
Bernadeta Rutkowska 155

7.1. Okres przedoperacyjny 157

7.1.2. Okres pooperacyjny 159

7.1.3. Przygotowanie pacjenta do życia po leczeniu
chirurgicznym 164

7.1.4. Wybrane problemy pielęgnacyjne pacjentów
leczonych chirurgicznie 165

Piśmiennictwo 167

7.2. Opieka w terapii nowotworów przewodu pokarmowego -
Marta Korecińska, Wojciech Zegarski 168

Piśmiennictwo 171

7.2.1. Opieka nad pacjentem z wyłonioną stomią w
chirurgii jelita grubego - Marta Korecińska 172

Piśmiennictwo 182

7.3. Opieka w terapii neurochirurgicznej nowotworów -
Robert Ślusarz 184

7.3.1. Kliniczne aspekty procesów rozrostowych
ośrodkowego układu nerwowego 184

7.3.2. Rola i zadania zespołu pielęgniarskiego w
opiece nad chorym z procesem rozrostowym ośrodkowego układu
nerwowego 186

7.3.3. Wybrane problemy pielęgnacyjne występujące
u chorego z procesem rozrostowym OUN 189

Piśmiennictwo 195

7.4. Opieka w terapii nowotworów głowy i szyi -
Katarzyna Kisiel 197

7.4.1. Nowotwory głowy i szyi 197

7.4.2. Problemy pielęgnacyjne 200

Piśmiennictwo 207

7.5. Pielęgnacja pacjenta z rakiem płuca - Ewa
Madajewska, Anna Sędłak 209

7.5.1. Rak płuca 209

7.5.2. Rola i zadania pielęgniarki w opiece nad
pacjentem leczonym chirurgicznie 211

7.5.3. Opieka pielęgniarska nad chorym z drenażem założonym do jamy opłucnej	214
7.5.4. Wybrane problemy pielęgnacyjne	219
Piśmiennictwo	222
7.6. Opieka w terapii nowotworów piersi - Beata Borzych	223
7.6.1. Opieka pielęgniarska	226
Piśmiennictwo	232
7.7. Opieka w terapii chirurgicznej nowotworów w obrębie układu moczowo-płciowego - Edyta Szortyka	233
7.7.1. Nowotwory układu moczowego	233
Piśmiennictwo	247
7.8. Opieka w terapii nowotworów ginekologicznych - Aleksandra Mazur	248
7.8.1. Najczęściej występujące nowotwory narządów płciowych	249
Piśmiennictwo	264
7.9. Opieka w terapii nowotworów gruczołów wewnątrzwydzielniczych - Katarzyna Kisiel	266
7.9.1. Nowotwory gruczołów wewnątrzwydzielniczych	266
Piśmiennictwo	276
7.10. Opieka w terapii nowotworów skóry i tkanek miękkich - Bernadeta Rutkowska	279
7.10.1. Pielęgnowanie chorych z nowotworem skóry	279
7.10.2. Pielęgnowanie chorych z nowotworem tkanek miękkich	282
7.10.3. Wybrane problemy pielęgnacyjne w schorzeniach onkologicznych skóry i tkanek miękkich	282
Piśmiennictwo	284
8. LECZENIE SYSTEMOWE NOWOTWORÓW - Krzysztof Jan Koper, Agnieszka Koper	287
8.1. Rodzaje i strategie leczenia systemowego - podstawowe pojęcia	287
8.2. Podział chemioterapii	288
8.3. Leki przeciwnowotworowe	289
8.3.1. Podział leków cytotoksycznych ze względu na mechanizm działania	292
8.3.2. Podział leków cytotoksycznych według ich działania w poszczególnych fazach cyklu komórkowego	301
8.3.3. Leczenie ukierunkowane molekularnie (celowane)	301
8.3.4. Immunoterapia	305
8.3.5. Hormonoterapia	308
8.4. Ocena skuteczności terapii systemowej	312
8.4.1. Ocena skuteczności immunoterapii	313
8.5. Podsumowanie	314
Piśmiennictwo	315
9. BEZPIECZEŃSTWO I ZASADY PRACY Z LEKAMI PRZECIWNOWOTWOROWYMI - Sławomir Wileński	321

9.1. Miejsce i funkcja Pracowni Cytostatycznej w strukturze apteki 321
9.2. Drogi podania i postaci leków przeciwnowotworowych 325

9.3. Zasady bezpiecznej pracy z lekiem przeciwnowotworowym 332
Piśmiennictwo 337

10. OPIEKA PIELEŃNIARSKA W LECZENIU SYSTEMOWYM - Zofia Jędrusik, Beata Kaźmierczak 339

10.1. Przygotowanie pacjenta do leczenia systemowego 339
10.2. Pielęgnowanie chorych w trakcie leczenia systemowego 340

10.2.1. Metody podawania leków przeciwnowotworowych 344

10.2.2. Postępowanie pielęgniarskie w przypadku wystąpienia działań niepożądanych leczenia systemowego 350

10.2.3. Postępowanie po wynacznieniu leków przeciwnowotworowych 360

10.3. Opieka pielęgniarska po leczeniu systemowym 364
Piśmiennictwo 365

11. OPIEKA PIELEŃNIARSKA W RADIOTERAPII - Barbara Cichocka, Sylwia Dahms, Małgorzata Trzcińska 367

11.1. Specyfika opieki pielęgniarskiej w radioterapii 367

11.1.1. Rola i zadania pielęgniarki w teleradioterapii 367

11.1.2. Pielęgnowanie pacjenta w brachyterapii 390

11.1.3. Rola i zadania pielęgniarki w łagodzeniu objawów ubocznych radioterapii 405

11.1.4. Problemy pielęgnacyjne pacjentów leczonych promieniami jonizującymi 412

Piśmiennictwo 419

12. UDZIAŁ PIELEŃNIARKI W PROWADZENIU ŻYWIENIA - Katarzyna Walkowiak 421

12.1. Żywienie enteralne i parenteralne 422

12.2. Pielęgnacja dostępu naczyniowego 431

12.3. Znaczenie opieki pielęgniarskiej w żywieniu 433

Piśmiennictwo 435

13. OPIEKA W SCHORZENIACH UKŁADU KRWIOTWÓRCZEGO - Janina Schabowska 437

13.1. Choroby układu krwiotwórczego 437

13.1.1. Białaczki 438

13.1.2. Szpiczak mnogi (myeloma multiplex) 445

13.2. Problemy pielęgnacyjne pacjentów z chorobami rozrostowymi krwi 446

13.3. Pielęgnacja chorych z gorączką neutropeniczną 449
Piśmiennictwo 451

14. OPIEKA NAD PACJENTEM Z NOWOTWOREM KOŚCI - Renata Jakobi, Barbara Jakobi-Banaś 453

14.1. Nowotwory kości, objawy i leczenie 454

14.1.1. Badania diagnostyczne 456

14.1.2. Najczęściej występujące objawy i ich
leczenie 456
14.1.3. Metody leczenia nowotworów kości 458
14.2. Rola i zadania pielęgniarki 460
14.2.1. Opieka pielęgniarska przed zabiegiem
amputacji kończyn 460
14.2.2. Postępowanie pielęgniarskie po zabiegu
amputacji kończyny 461
Piśmiennictwo 464

15. SPECYFIKA CHORÓB NOWOTWOROWYCH U DZIECI - Krystyna

Piskorz-Ogórek 467

15.1 Wpływ hospitalizacji dziecka z chorobą nowotworową
na jego zdrowie 468
15.1.1 Reakcja dziecka i rodziców na chorobę
nowotworową i hospitalizację 472
15.1.2. Reakcja dziecka i rodziców na
hospitalizację 473
15.1.3. Wsparcie rodziców dotkniętych chorobą
nowotworową dziecka 476
15.2. Choroby nowotworowe u dzieci 479
15.2.1. Rozpoznanie nowotworów u dzieci 483
15.2.2. Leczenie nowotworów wieku dziecięcego
492
15.3. Specyfika opieki nad dzieckiem 496
15.3.1. Profilaktyka bólu u dzieci z
chorobami nowotworowymi i leczenie pacjenta z bólem
nowotworowym 500
15.3.2. Odżywianie dzieci z chorobą nowotworową
504
15.3.3. Problemy związane ze stosowaniem
obwodowych i centralnych cewników żylnych 510
15.3.4. Sztuka komunikacji z chorym dzieckiem 514
15.3.5. Edukacja zdrowotna dzieci z chorobą
nowotworową i ich opiekunów jako przygotowanie do samoopieki i
samopielęgnacji 518
Piśmiennictwo 520

16. OPIEKA PSYCHOLOGICZNA W ONKOLOGII - Bożena Kawiecka- Dziembowska 523

16.1. Problemy psychologiczne 524
16.2. Reakcje na chorobę nowotworową 526
16.2.1. Zaburzenia psychiczne u chorych na
nowotwory 531
16.2.2. Psychospołeczne następstwa choroby
nowotworowej 533
16.3. Wsparcie i terapia psychologiczna w
psychoonkologii 534
16.3.1. Psychologiczne aspekty rehabilitacji
chorych onkologicznie 539
16.3.2. Psychoterapia elementarna w pracy
pielęgniarki onkologicznej 540
Piśmiennictwo 544

17. REHABILITACJA ONKOLOGICZNA - Ilona Dymek 547

17.1. Rehabilitacja chorych po leczeniu nowotworów w obrębie głowy i szyi 547

17.2. Rehabilitacja przed i po leczeniu nowotworów piersi 552

17.2.1. Okres wczesny pooperacyjny - szpitalny 553

17.2.2. Kinezyterapia - okres późny 554

17.2.3. Terapia przeciwobrzękowa 554

17.3. Rehabilitacja po leczeniu nowotworów w obrębie układu mięśniowo-szkieletowego, tkanek miękkich i kości 560

17.4. Rehabilitacja po leczeniu nowotworów płuc 563

17.4.1. Postępowanie przedoperacyjne 567

17.5. Rehabilitacja po zabiegach w obrębie jamy brzusznej 570

17.6. Rehabilitacja po operacjach neurochirurgicznych 572

17.7. Rola pielęgniarki w rehabilitacji 577
Piśmiennictwo 577

18. OPIEKA PALIATYWNA I TERMINALNA - Aleksandra Burchacka 581

18.1. Specyfika opieki paliatywnej 581

18.1.1. Dylematy etyczne w opiece paliatywnej 583

18.1.2. Formy opieki w zależności od potrzeb i stanu chorego 585

18.1.3. Zasady współpracy z podstawową opieką zdrowotną 587

18.1.4. Interdyscyplinarny zespół opieki paliatywnej 587

18.1.5. Najczęściej występujące dolegliwości u chorych objętych opieką paliatywną 588

18.1.6. Ból w opiece paliatywnej 596

18.1.7. Leki stosowane w leczeniu bólów nowotworowych 598

18.2. Jakość życia pacjentów w terminalnej fazie choroby nowotworowej 600

18.3. Wsparcie chorego i jego rodziny 601
Piśmiennictwo 602

19. ROLA I ZADANIA PIELEŃNIARKI EPIDEMIOLOGICZNEJ W ONKOLOGII - Renata Jakobi 605

Piśmiennictwo 612

SKOROWIDZ 613